

III. časť – SVIATOSTNÁ EKONÓMIA

1. V čom spočíva sviatostná ekonómia?
Sviatostná ekonómia (poriadok spásy) spočíva v udeľovaní ovocia Kristovho vykúpenia prostredníctvom slávenia sviatostí, najmä Eucharistie, kým On nepríde.
2. Čo je liturgia?
Liturgia je slávenie tajomstva Krista prostredníctvom jeho kňazského poslania, ktorou sa uskutočňuje posvätenie človeka a vykonáva verejný Boží kult.
3. Čo je Božia milosť?
Milosť Božia je nadprirodzený nezaslúžený Boží dar, ktorý nám dáva Boh, aby nám dal účasť na svojom trojičnom živote a urobil nás schopnými konať z lásky k nemu.
4. Aké druhy milosti poznáme?
Posväcujúca milosť (ktorá nás ospravedlivuje, posväcuje a zbožňuje, presahuje schopnosti rozumu a sily človeka), Pomáhajúca milosť (dary na určité príležitosti), Sviatostná milosť (dary, ktoré sú vlastné každej sviatosti), Osobitná milosť (charizmy, ktorých cieľom je spoločné dobro Cirkvi).
5. Čo je zásluha?
Zásluha dáva právo na odmenu za dobrý skutok. Pred Bohom si však človek nemôže nič zaslúžiť sám od seba, lebo všetko nezaslúžene dostal od neho. Boh mu však dáva možnosť získať zásluhy vďaka spojeniu s Kristom, prameňom všetkých zásluh. Zásluhy treba najprv pripísať Božej milosti, až potom slobodnej vôli človeka.
6. Čo je svätosť?
Svätosť je plnosť kresťanského života a dokonalosť v láske, ktorá sa uskutočňuje v dôvernom zjednotení s Kristom a završená bude pri konečnom vzkriesení spravodlivých.
7. Čo sú sviatosti a koľko ich máme?
Sviatosti sú vnímateľné a účinné znaky milosti, ustanovené Kristom a zverené Cirkvi, ktorými sa nám udeľuje Boží život. Navonok naznačujú, čo vnútorne uskutočňujú. Máme ich sedem.
8. Vymenuj sviatosti!
Krst, Birmovanie, Eucharistia (Sviatosť Oltárna), Pokánie (Sviatosť zmierenia), Pomazanie chorých, Posvätný stav (kňazstvo), Manželstvo.

9. Ako rozlišujeme sviatosti?

Sviatosti rozlišujeme na sviatosti kresťanskej iniciácie, sviatosti uzdravenia a sviatosti v službe spoločenstva a poslania.

10. Ktoré sú sviatosti kresťanskej iniciácie?

Sviatosti kresťanskej iniciácie, teda, uvedenia do kresťanského života sú krst, birmovanie a Eucharistia.

11. Ktoré sú sviatosti uzdravenia?

Sviatosti uzdravenia sú pokánie a pomazanie chorých.

12. Ktoré sú sviatosti v službe spoločenstva a poslania?

Sviatosti v službe spoločenstva a poslania sú posvätný stav (kňazstvo) a manželstvo.

13. Ktoré sviatosti môžeme prijať len raz v živote a prečo?

Len raz v živote môžeme prijať krst, birmovanie a posvätný stav (kňazstvo), lebo vtláčajú do duše nezmazateľný znak, sviatostný charakter, preto sa nemôžu opakovať.

14. Čo je krst?

Krst je prvá a najpotrebnejšia sviatosť, v ktorej sa človek znovu zrodí z vody a z Ducha Svätého a stane sa Božím dieťaťom a členom Kristovej Cirkvi.

15. Aké sú účinky krstu?

Krst odpúšťa dedičný hriech, všetky osobné hriechy, ak sa ich človek dopustil, aj tresty za hriechy, dáva účasť na Božom živote prostredníctvom milosti posväcujúcej, udeľuje milosť pomáhajúcu, včleňuje do Krista a Cirkvi, udeľuje Božské čnosti a dary Ducha Svätého, človek sa stáva Božím dieťaťom, je poznačený nezmazateľným znakom.

16. Aké sú predobrazy krstu v Starom zákone?

V Starom zákone sa nachádzajú predobrazy krstu : voda (prameň života), Noemov koráb (zachraňuje skrze vodu), prechod cez Červené more (pri vyslobodení Izraelitov z Egypta), prechod cez Jordán (vovádza Izrael do prisľúbenej zeme).

17. Kto môže prijať krst?

Krst môže prijať každý nepokrstený človek, pričom sa vyžaduje vyznanie viery a to osobné ak ide o dospelého, alebo rodičov, resp. vychovávateľov, ak ide o dieťa, ktorí nesú zodpovednosť za výchovu a rozvinutie viery a krsťnej milosti. Nikto nemá sám od seba nárok na krst. Krst je darom Božej milosti a lásky, zverený Cirkvi.

18. Kto môže krstiť?

Riadnymi vysluhovateľmi krstu sú biskup a kňaz, v latinskej Cirkvi aj diakon. V prípade nevyhnutnosti každý človek, no musí mať správny úmysel a použiť správnu matériu a formulu.

19. Je krst nevyhnutne potrebný na spásu?

Krst je nevyhnutne potrebný na spásu tým, ktorým sa ohlasovalo evanjelium a majú možnosť požiadať o túto sviatosť.

20. Možno získať spásu aj bez krstu?

Keďže Kristus Pán zomrel za všetkých, Božia spásonosná vôľa je všeobecná, môžu byť spasení aj bez krstu tí, ktorí umierajú za vieru, alebo náhle zomrú ako katechumeni a mali v úmysle prijať krst (Ide o tzv. krst krvi, alebo túžby, hoci tieto nie sú v pravom zmysle sviatosťou, lebo tu chýba sviatosťný znak). Ďalej môžu byť spasení aj tí, ktorí nemali možnosť stretnúť sa s vierou a žili napriek tomu statočne podľa svedomia. Deti, ktoré zomreli bez krstu sú porúčané liturgiou Cirkvi Božiemu milosrdenstvu v nádeji, že Boh ich môže zachrániť.

21. Ako sa vysluhuje sviatosť krstu?

Vysluhovateľ ponorí krstenca do vody, alebo mu leje vodu na hlavu, pričom hovorí: „M., ja ťa krstím v mene Otca i Syna i Ducha Svätého. Doplňujúce obrady sú pomazanie krizmou na temene hlavy (účasť na poslaní Krista kňaza, proroka a kráľa), odovzdanie bieleho rúcha (čistota, nevinnosť), odovzdanie sviece (svetlo Kristovo).

22. Čo je sviatosť birmovania?

Birmovanie (z latinského firmare – upevňovať, posilňovať, potvrdzovať) je sviatosť, ktorá upevňuje a potvrdzuje v nás krstnú milosť.

23. Aké sú účinky birmovania?

Účinok sviatosti birmovania je osobitné vyliatie Ducha Svätého, vtlača do duše nezmazateľný znak a spôsobuje vzrast krstnej milosti, hlbšie zakoreňuje v Božom synovstve, pevnejšie zjednocuje s Kristom a Cirkvou, posilňuje v duši dary Ducha Svätého a dáva silu na vydávanie svedectva o viere.

24. Kto môže prijať sviatosť birmovania?

Sviatosť birmovania môže a má prijať – ale iba raz – ten, kto bol už pokrstený, aby ju mohol prijať účinne, musí byť v stave milosti.

25. Kto je vysluhovateľom birmovania?

Prvotným vysluhovateľom je biskup, lebo tak sa prejavuje spojenie birmovaného s Cirkvou v jej apoštolskom rozmere, môže však birmovať aj kňaz, ktorého biskup poveril. Vo východných cirkvách kňaz birmuje bežne.

26. Aké miesto má sviatosť birmovania v Božom pláne spásy?

V Starom zákone proroci zvestovali udelenie Pánovho Ducha Mesiášovi a mesiášskemu ľudu. Ježišov život a činnosť sa uskutočňujú v plnom spoločenstve Ducha Svätého. Apoštoli na Turíce prijímajú Ducha Svätého v podobe ohnivých jazykov, aby ohlasovali veľké Božie skutky ľudu a udeľujú toho istého Ducha vkladáním rúk.

27. Ako prebieha obrad birmovania?

Podstatný obrad je pomazanie krizmou na čele. Koná sa vkladáním ruky vysluhovateľa, ktorý vyslovuje slová obradu: „M., prijmi znak daru Ducha Svätého!“

28. Čo je krizma?

Krizma je rastlinný (olivový) olej zmiešaný s balzomom posvätený biskupom na Zelený štvrtok pri omši svätenia olejov. Používa sa na pomazanie pri krste, birmovaní, kňazskej a biskupskej vysviacke a pri posvätení kostola.

29. Čo je Eucharistia?

Eucharistia (z gréčtiny, eu – dobrý, charis – milosť) je opravdivé telo a krv Ježiša Krista pod spôsobmi chleba a vína.

30. Kedy ustanovil Ježiš Kristus Eucharistiu?

Pán Ježiš ustanovil Eucharistiu na Zelený štvrtok pri Poslednej večeri, ktorú slávil s apoštolmi v rámci židovskej veľkonočnej večere.

31. Ako ustanovil Ježiš Kristus Eucharistiu?

Pri Poslednej večeri vzal chlieb, dobrorečil, lámal ho a dával učeníkom hovoriac: „Vezmite a jedzte z neho všetci, toto je moje telo, ktoré sa obetuje za vás. Po večeri vzal kalich s vínom, znova dobrorečil a povedal, vezmite a pite z neho všetci, toto je kalich mojej krvi, ktorá sa vylieva za vás i za všetkých na odpustenie hriechov. Je to krv novej a večnej zmluvy, toto robte na moju pamiatku!“

32. Čo znamená Eucharistia v živote Cirkvi?

Eucharistia je prameňom a vrcholom kresťanského života. V nej dosahuje vrchol posväcujúca činnosť Boha voči nám i náš kult voči nemu. Obsahuje celé duchovné bohatstvo Cirkvi, naznačuje a uskutočňuje našu účasť na Božom živote, vytvára jednotu Božieho ľudu a skrze ňu sa spájame už tu na zemi s nebeskou liturgiou.

33. Predobrazy Eucharistie v Starom zákone.

Je to obetovanie Izáka, obeť Melchizedecha, kráľa Salema, manna na púšti, ktorou Boh nasýtil svoj ľud počas putovania do zaslúbenej zeme, no najmä Veľkonočná hostina s obetovaním baránka pri vyslobodení Izraelitov z Egypta.

34. Čo je svätá omša?

Svätá omša je slávenie pamiatky Poslednej večere Pána, pri ktorej Ježiš Kristus sprítomňuje svoju obeť na kríži pod spôsobmi chleba a vína a obetuje sa za nás nebeskému Otcovi.

35. Koľko častí má svätá omša?

Svätá omša má dve časti, bohoslužbu slova a bohoslužbu obety. Stôl slova pripravuje stôl chleba a vína.

36. Ako je prítomný Kristus Pán pri svätej omši?

Kristus Pán je prítomný pri svätej omši v Eucharistii, pod spôsobom chleba a vína, potom v Božom slove, predovšetkým v Evanjeliu, v osobe kňaza, ktorý slúži svätú omšu a v zhromaždení veriacich.

37. Aký je súvis a rozdiel medzi Kristovou obetou na kríži a svätou omšou?

Svätá omša je sprítomnením obety na kríži, jej predznamenáním (anticipáciou), no Kristus sa na kríži obetoval len jediný raz a to krvavým spôsobom a pri svätej omši sa obetuje vždy keď ju slávime, ale nekrvavým spôsobom, v spôsoboch chleba a vína.

38. Ako je Ježiš prítomný v Eucharistii?

Je prítomný opravdivo, skutočne a podstatne. So svojím telom a krvou, so svojou dušou a svojím Božstvom. Pod spôsobmi chleba a vína je prítomný celý Kristus, Boh a človek v jednej osobe.

39. Čo znamená prepodstatnenie?

Prepodstatnenie znamená premenu celej podstaty chleba na podstatu Kristovho tela a celej podstaty vína na podstatu jeho krvi. To sa uskutočňuje v eucharistickej modlitbe pri slovách premenenia mocou Ducha Svätého. Podstata sa teda mení, hoci spôsoby chleba a vína ostávajú nezmenené.

40. Dokedy trvá Kristova eucharistická prítomnosť?

Kristova prítomnosť v Eucharistii trvá dovtedy, kým trvajú spôsoby chleba a vína.

41. Aký druh kultu patrí Eucharistii?

Eucharistii patrí kult poklony, adorácie, ktorá je vyhradená jedine Bohu a to počas slávenia, aj mimo neho.

42. Čo znamená oltár?

Oltár je symbolom samého Krista, ktorý je prítomný ako obeť na naše zmierenie a ako pokrm, ktorý sa nám dáva.

43. Kedy máme povinnosť zúčastniť sa na svätej omši?

Povinnosť účasti na celej svätej omši máme každú nedeľu a prikázaný sviatok pod ťažkým hriechom. Neúčast' môže ospravedlniť len vážna príčina (nemoc, fyzická alebo morálna nemožnosť). Odporúča sa účasť aj v iné, zvlášť sviatočné dni.

44. Čo sa vyžaduje k prijatiu Eucharistie?

Vyžaduje sa stav posväcujúcej milosti, teda bez vedomia ťažkého smrteľného hriechu, ľútosť nad všednými hriechmi, eucharistický pôst, náležitá úcta, sústredenosť a modlitba.

45. Aké je ovocie svätého prijímania?

Prehlbuje naše spojenie s Kristom a Cirkvou, zachováva a obnovuje život milosti, dáva rásť v láske k Bohu a blížnemu, odpúšťa všedné hriechy a chráni pred upadnutím do ťažkých previnení.

46. Je možné podať sväté prijímanie aj iným kresťanom, teda nekatolíkom?

Je to možné ak ide o členov východných cirkví ak o to dobrovoľne požiadajú a sú náležite disponovaní. Ak ide o členov iných kresťanských spoločenstiev, tak vtedy, ak vo vážnej potrebe o to dobrovoľne požiadajú, sú náležite disponovaní a vyznávajú katolícku vieru ohľadom danej sviatosti.

47. Čo je sviatosť pokánia?

Sviatosť pokánia je sviatosť, v ktorej kňaz v osobe Krista Hlavy koná službu zmierenia s Bohom a Cirkvou tým, že rozhrešením odpúšťa hriechy spáchané po krste.

48. Ako sa ešte volá sviatosť pokánia?

Sviatosť pokánia sa inak volá aj sviatosť zmierenia, sviatosť odpustenia, sviatosť svätej spovede, sviatosť obrátenia.

49. Akými formami sa pokánie prejavuje v kresťanskom živote?

Pokánie sa prejavuje rozmanitými formami, najmä pôstom, modlitbou a almužnou.

50. Kedy sme povinní konať pokánie?

Pokánie má konať človek celý život, no najmä každý piatok (okrem slávností a sviatkov), na Popolcovú stredú, v pôstnom období a zvlášť, keď si je vedomý ťažkého hriechu.

51. Prečo jestvuje sviatosť zmierenia po krste?

Keďže krst neodstránil s hriechmi zároveň aj náklonnosť na hriech, čiže žiadostivosť, Kristus Pán ustanovil túto sviatosť na obrátenie pokrstených, ktorí sa od neho hriechom vzdialili.

52. Aké sú podstatné prvky sviatosti zmierenia?

Sú dva: úkony človeka (ktorý sa obracia pôsobením Ducha Svätého) a rozhrešenie kňaza (ktorý v Kristovom mene udeľuje odpustenie hriechov a určuje spôsob zadostúčinenia).

53. Aké sú úkony kajúcnika?

Úkony kajúcnika sú : spytovanie svedomia, ľútosť, vyznanie hriechov a zadostúčinenie.

54. Aké hriechy sa musia vyznať?

Musia sa vyznať všetky ťažké hriechy, na ktoré sa pamätáme po spytovaní svedomia a ktoré sme ešte v spovedi nevyznali. Vyznanie ťažkých hriechov je jediný riadny spôsob, akým sa dosiahne odpustenie. Odporúča sa vyznať aj z ľahkých hriechov, lebo to pomáha formovaniu svedomia a boju proti nezriadeným žiadostiam.

55. Kto je vysluhovateľom sviatosti zmierenia?

Pán Ježiš zveril službu zmierenia apoštolom a dal im moc odpúšťať hriechy a táto moc prešla na ich nástupcov biskupov a kňazov. Preto vysluhovateľom je biskup a kňaz.

56. Kedy bola ustanovená sviatosť pokánia a zmierenia?

Zmŕtvychvstalý Pán ustanovil túto sviatosť večer na Veľkú noc, keď sa ukázal svojim apoštolom a povedal im: „Prijmite Ducha Svätého. Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené, komu ich zadržíte, budú zadržané.“ (Jn 20, 22-23)

57. Môže dať kňaz rozhrešenie od všetkých hriechov?

Sú aj osobitne ťažké hriechy, po spáchaní ktorých upadá hriešnik do exkomunikácie, t.j. vylúčenia z Cirkvi a takéto rozhrešenie je rezervované Apoštolskému stolcu, alebo miestnemu biskupovi, prípadne kňazom, ktorým dá biskup povolenie.

V nebezpečenstve smrti padajú všetky sankcie a rozhrešenie môže dať každý kňaz.

58. Je spovedník viazaný tajomstvom?

Vzhľadom na posvätnosť a veľkosť tejto služby, ako aj na úctu voči ľudskej osobe, spovedník je povinný pod trestom vylúčenia z Cirkvi zachovať spovedné tajomstvo, t.j. absolútne tajomstvo, čo sa týka hriechov vyznaných v spovedi. To sa týka všetkých prípadov, ibaže by ho sám kajúcnik vyzval, aby to povedal.

59. Aké sú účinky sviatosti pokánia?

Účinky sú : zmierenie s Bohom, odpustenie hriechov, zmierenie s Cirkvou, nadobudnutie stavu milosti, odpustenie večného trestu, odpustenie časných trestov za hriechy za hriechy aspoň čiastočné, pokoj svedomia a duchovná útecha, vzrast duchovných síl.

60. Čo sú odpustky?

Odpustky znamenajú odpustenie časného trestu pred Bohom, zaslúženého za hriechy, ktoré sú už odpustené, čo sa týka viny. Dostáva ho veriaci za stanovených podmienok pre seba, alebo pre zosnulých prostredníctvom služby Cirkvi.

61. Ako sa správa Cirkev k chorým?

Keďže Cirkev dostala od Pána príkaz uzdravovať chorých, usiluje sa ho plniť starostlivosťou o chorých, sprevádzanou prosebnou modlitbou. Sv. Jakub píše: „Je niekto z vás chorý? Nech si zavolá starších Cirkvi a nech sa nad ním modlia a mažú ho olejom v Pánovom mene.“ (Jak 5,14)

62. Kto môže prijať sviatosť chorých?

Túto sviatosť môže prijať každý veriaci, ktorý pre chorobu alebo starobu začína byť v ohrození života.

63. Kto vysluhuje sviatosť pomazania chorých?

Sviatosť pomazania chorých vysluhuje biskup a kňaz.

64. Ako sa slávi sviatosť pomazania chorých?

Slávenie spočíva v pomazaní olejom chorých na čele a na rukách (dlaniach), pričom toto pomazanie sprevádza modlitba.

65. Aké sú účinky sviatosti pomazania chorých?

Sviatosť udeľuje osobitnú milosť, ktorá chorého užšie spája s Kristovým utrpením, dáva mu posilu, pokoj a odvahu a aj odpustenie hriechov, ak sa nemohol vyspovedať. Niekedy, ak je to Božia vôľa, môže navrátiť aj telesné zdravie. V každom prípade pripravuje chorého na prechod do Otcovho domu.

66. Čo je sviatosť posvätného stavu?

Je to sviatosť, vďaka ktorej sa poslanie, ktoré Kristus zveril apoštolom, naďalej vykonáva v Cirkvi až do konca čias.

67. Prečo sa táto sviatosť volá sviatosť posvätného stavu?

Stav označuje ekleziálnu skupinu ľudí, do ktorej sa vstupuje a zaraďuje osobitnou vysviackou. Táto vysviacka vďaka osobitnému daru Ducha Svätého umožňuje vykonávať posvätnú moc v mene a s autoritou Krista v službe Božieho ľudu.

68. Z koľkých stupňov sa skladá sviatosť posvätného stavu?

Sviatosť posvätného stavu sa skladá z troch stupňov: episkopát, presbyterát a diakonát.

69. Aké sú účinky biskupskej vysviacky?

Udeľuje plnosť sviatosti posvätného stavu, robí z biskupa zákonného nástupcu apoštolov, začleňuje ho do biskupského kolégia s pápežom a ostatnými biskupmi a zveruje mu poslanie učiť, posväcovať a spravovať.

70. Aké sú účinky kňazskej vysviacky?

Pomazanie Duchom Svätým označuje kňaza nezmazateľným duchovým znakom (charakterom), pripodobňuje ho Kristovi Kňazovi a robí ho schopným konať v osobe Krista Hlavy.

71. Aké sú účinky diakonskej vysviacky?

Diakon je vysvätený na službu Cirkvi, ktorú vykonáva pod autoritou biskupa, čo sa týka služby slova, bohoslužby, pastoračného vedenia a charitatívnej činnosti.

72. Ako sa slávi sviatosť posvätného stavu?

Každý z troch stupňov sviatosti posvätného stavu sa udeľuje vložением rúk na hlavu svätenca biskupom, ktorý vyslovuje slávnostnú konsekračnú modlitbu.

73. Kto môže prijať sviatosť posvätného stavu?

Túto sviatosť môže platne prijať jedine pokrstený muž. Nikto si nemôže robiť nárok na jej prijatie, ale musí byť uznaný za spôsobilého cirkevnou vrchnosťou.

74. Aké sú účinky sviatosti posvätného stavu?

Sviatosť posvätného stavu udeľuje osobitné vyliatie Ducha Svätého, ktoré vysväteného pripodobňuje Kristovi v jeho trojitom poslaní kňaza, proroka a kráľa podľa príslušných stupňov sviatosti. Udeľuje nezmazateľný duchovný znak (charakter), preto ju nemožno opakovať, ani udeliť len na istý čas.

75. Čo je manželstvo?

Manželstvo je zmluvný zväzok muža ženy, ktorým uzatvárajú medzi sebou vedome a dobrovoľne celoživotné spoločenstvo, zamerané svojou povahou na dobro manželov a na plodenie a výchovu detí, ktoré Kristus Pán povýšil medzi pokrstenými na hodnosť sviatosti.

76. Aké sú účinky sviatosti manželstva?

Manželstvo dáva vznik trvalému a výlučnému zväzku medzi manželmi, udeľuje manželom milosť potrebnú na dosiahnutie svätosti v manželskom živote a na zodpovedné prijatie detí a na ich výchovu. Podstatnými vlastnosťami manželstva sú jednota, nerozlučnosť a otvorenosť pre plodnosť.

77. Aké hriechy vážne protirečia sviatosti manželstva?

Je to cudzoložstvo, mnohoženstvo (polygamia), odmietnutie plodnosti a rozvod.

78. Čo sú sväteniny?

Sú to posvätné znaky ustanovené Cirkvou, ktorými sa posväcujú niektoré okolnosti života. Obsahujú modlitbu a iné znaky. Poznáme požehnania a svätenia vecí na Boží kult.

79. Pripúšťa Cirkev fyzickú rozluku manželov?

Cirkev nepozná termín rozvod. Manželstvo teda nemôže byť rozvedené. (Mk 10,9) Pripúšťa však rozluku, ak sa spolužitie stalo nemožným, hoci si želá ich zmierenie. To však musí posúdiť cirkevná vrchnosť. Tá môže vyhlásiť aj manželstvo za neplatné, ak sa zistí, že pri uzavretí bola nejaká manželská prekážka, alebo nedostatočný manželský súhlas.

80. Čo vyjadruje kresťanský pohreb?

Vyjadruje veľkonočný ráz kresťanskej smrti v nádeji na vzkriesenie, ako aj zmysel spoločenstva so zosnulým, najmä modlitbou za očistenie jeho duše.